

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Є. В. ЗАЙКА

**ІГРОВИЙ ТРЕНІНГ ПІЗНАВАЛЬНИХ
ПРОЦЕСІВ УЧНІВ: ІГРИ ТА ВПРАВИ**

Навчальний посібник

Харків – 2013

УДК 159.922.72:37.091.33–027.22:796]:159.9.072 (075.8)

ББК 88.8я73

З 17

Рецензенти:

Т. Б. Хомуленко – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної психології Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди;

М. А. Кузнєцов – доктор психологічних наук, професор кафедри прикладної психології Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди.

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 8 від 17 вересня 2010 р.)*

Заїка Є. В.

З 17 Ігровий тренінг пізнавальних процесів учнів : ігри та вправи : навчальний посібник [для студентів, викладачів, практичних психологів]. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 256 с.

ISBN 978-966-623-929-0

У навчальному посібнику подано розроблену автором систему вправ та ігор, які спрямовані на інтенсивний розвиток в учнів пізнавальних процесів: мислення (логічного, просторового, образного), уяви, пам'яті, внутрішнього плану дій та способів роботи з текстами.

Для студентів психологічних факультетів та відділень, фахівців у галузі вікової та педагогічної психології, практичних психологів.

УДК 159.922.72:37.091.33–027.22:796]:159.9.072 (075.8)

ББК 88.8я73

ISBN 978-966-623-929-0

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2013

© Заїка Є. В., 2013

© Дончик І. М., макет обкладинки 2013

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Про організацію ігрових занять із розвитку мислення, уяви і пам'яті учнів.....	8
Розділ 2. Тренінги, спрямовані на розвиток мислення учнів.....	15
2.1. Прийоми розвитку мислення.....	15
2.2. Комплекс інтелектуальних ігор для розвитку мислення учнів.....	17
2.3. Вправи для розвитку взаємозв'язків образно-просторового і вербального мислення.....	25
2.4. Уявні маніпуляції з прямокутниками як засіб розвитку візуального мислення учнів.....	34
2.5. Рухові вправи для розвитку просторового мислення.....	36
2.5.1. Вправи, що виконуються руками.....	36
2.5.2. Вправи, що виконуються руками і ногами.....	40
2.5.3. Вправи, що виконуються руками, ногами і тулубом.....	41
2.6. Комплекс ігор із викладання фігур для розвитку мислення.....	43
2.7. Складні системи розумових дій: методика формування в учнів.....	55
Розділ 3. Тренінги, спрямовані на розвиток пам'яті учнів.....	67
3.1. Прийоми розвитку пам'яті.....	67
3.2. Комплекс вправ для розвитку логічної пам'яті.....	86
3.3. Комплекс вправ для розвитку рухової пам'яті.....	93
Розділ 4. Тренінги, спрямовані на підвищення ефективності роботи учнів із текстами.....	98
4.1. Ігри і вправи з текстами.....	98
4.2. Вправи для формування навички читання в молодших школярів.....	103
Розділ 5. Тренінг, спрямований на розвиток уяви.....	118
Розділ 6. Тренінги, спрямовані на розвиток внутрішнього плану дій учнів.....	129
6.1. Ігри для розвитку внутрішнього плану дій.....	129
6.2. Уявні геометричні побудови як засіб розвитку внутрішнього плану дій.....	131
6.3. Ігри з цифрами.....	136
6.4. Ігри зі словами.....	139
6.5. Формування внутрішнього плану дій за допомогою	

ігрового тренінгу.....	145
6.6. Вправи з перестановками букв, слів і цифр для розвитку внутрішнього плану дій.....	150
6.7. Визначення кількості букв у словах як спосіб розвитку внутрішнього плану дій.....	157
Розділ 7. Розвиток багатоплановості уваги як основи особистісної успішності учнів.....	164
Розділ 8. Розвиток когнітивних модальностей в учнів.....	187
8.1. Способи розвитку репрезентативних систем.....	187
8.2. Пізнавальна активізація учнів із домінантною кінестетичною репрезентативною системою.....	190
8.3. Тренінг психомоторики школярів (удосконалювання рухової сфери і кінестетичної РС).....	195
Список літератури.....	201
Розділ 9. Моніторинг у побудові навчальної діяльності школярів і роль ігрових тренінгів.....	202
9.1. Побудова НД.....	202
9.2. Поняття моніторингу.....	204
9.3. Сутність моніторингу в побудові НД.....	205
9.4. Завдання моніторингу в побудові НД.....	207
9.5. Способи здійснення моніторингу в НД.....	211
9.6. Приклади застосування моніторингу в НД.....	215
9.7. Перспективи розвитку моніторингу в НД.....	216
Список літератури.....	218
Розділ 10. Розвиток особистості дитини і роль ігрової діяльності (за матеріалами робіт О. В. Запорожця).....	220
10.1. Загальні закономірності психічного розвитку дитини.....	221
10.2. Поняття про особистість і її розвиток.....	223
10.3. Розвиток у грі.....	224
10.4. Розвиток у продуктивній діяльності.....	227
10.5. Розвиток особистості під впливом художнього твору (казки).....	231
10.6. Значення робіт О. В. Запорожця.....	234
Список літератури.....	234
Висновки.....	236
Додаток 1. Психогігієна зору і вправи для його збереження....	237
Додаток 2. Трансцендентальна медитація Махариші: вплив на психіку і поведінку (аналіз закордонних досліджень).....	246